

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

1995 Julkaistu Helsingissä 28 päivänä joulukuuta 1995 N:o 1639—1653

SISÄLLYS

N:o		Sivu
1639	Laki rikosrekisterilain muuttamisesta	3703
1640	Laki rikoslain 48 luvun 4 §:n muuttamisesta	3705
1641	Laki Suomen Hallitusmuodon 11 §:n muuttamisesta	3706
1642	Laki valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n muuttamisesta	3707
1643	Laki kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta	3708
1644	Laki tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta	3718
1645	Laki Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain muuttamisesta	3720
1646	Laki menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	3723
1647	Laki kuntalain 10 ja 26 §:n muuttamisesta	3724
1648	Laki kunnallisvaalilain muuttamisesta	3725
1649	Laki neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta	3735
1650	Laki kotikuntalain muuttamisesta	3737
1651	Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta	3739
1652	Laki oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain muuttamisesta	3741
1653	Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 27 §:n 2 momentin kumoamisesta	3742

N:o 1639

Laki

rikosrekisterilain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun rikosrekisterilain (770/93) 2 §:n 1 ja 3 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti ja 10 §:n 1 momentin 1 kohta sekä lisätään 4 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §

Tuomioistuinten ilmoitusten perusteella rikosrekisteriin merkitään tiedot ratkaisuista, joilla henkilö on Suomessa tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen, yhdyskuntapalveluun, ehdolliseen rangaistukseen, oheisakkoon, viraltapanoon tai jätetty rikoslain 3 luvun 3 §:n nojalla rangaistukseen tuomitsematta. Rikosrekisteriin ei kuitenkaan merkitä

tietoja sakon muuntorangaistuksesta eikä siviilipalveluslain (1723/91) nojalla tuomitusta vankeusrangaistuksesta. Rikosrekisteriin merkitään myös tiedot ratkaisuista, joilla oikeushenkilö on tuomittu yhteisöakkoon.

Rikosrekisteriin merkitään henkilön nimi, henkilötunnus ja kansalaisuus sekä tiedot tuomioistuinten ratkaisuista, syyksi luetuista

HE 197/95
LaVM 13/95
EV 171/95

168—1995

450301A

rikoksista ja tuomituista rangaistuksista, rangaistusten suorittamisesta sekä armahtamisesta. Oikeushenkilöstä ja sille tuomitusta yhteisösakosta merkitään rikosrekisteriin vastaavat tiedot. Kansalaisuuden sijasta rekisteriin merkitään kuitenkin oikeushenkilön kotipaikka, eikä tietoa yhteisösakon maksamisesta merkitä.

4 §

Oikeushenkilöä koskeva tieto luovutetaan muulle 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle kuin vankeinhoitolaitokselle. Tietoa ei luovuteta myöskään Kriminaalihuolto-yhdistykselle.

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä. Oikeushenkilöstä luovutetaan vastaavan sisältöinen ote.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

6 §

Henkilön oikeudesta tarkastaa häntä koskevat rekisteritiedot säädetään henkilörekisterilaissa (471/87). Rikosrekisteriin merkityllä henkilöllä on lisäksi oikeus pyynnöstä saada tieto siitä, kenelle ja mihin tarkoitukseen hänestä on annettu tieto automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävästä rekisteristä viimeisen vuoden aikana. Sillä, jolla on oikeus kirjoittaa oikeushenkilön nimi, on rekisterin pitämismenettelystä riippumatta vastaava tarkastus- ja tiedonsaantioikeus oikeushenkilön puolesta.

10 §

Rikosrekisteristä poistetaan tieto

1) ehdollisesta rangaistuksesta, oheissakosta, viraltapanosta ja yhteisösakosta viiden vuoden kuluttua,

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1640

Laki

rikoslain 48 luvun 4 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 48 luvun 4 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetussa laissa (578/95), seuraavasti:

48 luku
Ympäristörikoksista

4 §

Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen

Joka muusta kuin törkeästä huolimattomuudesta

1) puuttuu ympäristöön 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla taikka

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1641

Laki**Suomen Hallitusmuodon 11 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan Suomen Hallitusmuodon 11 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 17 päivänä heinäkuuta 1995 annetussa laissa (969/95), seuraavasti:

11 §

Jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä. Vaalikelpoisuudesta valtiollisissa vaaleissa on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään perustuslaissa.

Jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä sen mukaan kuin lailla säädetään. Oikeudesta muutoin osallistua kuntien hallintoon säädetään lailla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Jos valtiolliset vaalit, kunnallisvaalit, neuvoo-antava kansanäänestys tai neuvoo-antava kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1642

Laki

valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 6 §, sellaisena kuin se on muutettuna 12 päivänä toukuuta 1972 ja 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetuilla laeilla (357/72 ja 580/95), seuraavasti:

6 §

Äänioikeutettu on asuinpaikkaan katsomatta jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää kahdeksantoista vuotta.

Äänioikeutetuista pidettävästä rekisteristä säädetään lailla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Jos kansanedustajain vaalit, neuvoa-antava kansanäänestys tai presidentinvaali toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1643

Laki**kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (391/69) 42 §, sellaisena kuin se on 16 päivänä toukokuuta 1975 annetussa laissa (319/75),

muutetaan 2 §, 8 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §, 2 luku, 26 c §:n 1 momentti, 27 ja 28 §, 29 §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 kohta, 31 d §:n 1 ja 3 momentti, 32 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 1 ja 5 momentti, 37 a §, 39 §:n 1 momentti, 40 §, 46 §:n 2 momentti, 53 §:n 1 ja 3 momentti, 57 §, 59 §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 64 §:n 1 momentti, 65 ja 66 §, 67 §:n 1 momentin 1 kohta, 68 ja 70 §, 71 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 74, 75 ja 76 §, 77 §:n 2 momentti, 78 ja 80 §, 80 a §:n 1 momentti, 80 b §:n 1 momentti, 80 e §:n 1 ja 6 momentti, 81 ja 90 §, 100 a §:n 1 momentti ja 102 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 ja 32 §, 35 §:n 1 momentti, 40 §, 46 §:n 2 momentti, 57 §, 63 §:n 1 momentti, 80 b §:n 1 momentti, 81 ja 90 § ja 100 a §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (434/90), 8 §:n 1 momentti, 80 §, 80 a §:n 1 momentti ja 80 e §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (80/88), 8 §:n 2 momentti, 26 c §:n 1 momentti, 37 §:n 1 momentti ja 71 §:n 3 momentti mainitussa 16 päivänä toukokuuta 1975 annetussa laissa, 10 § muutettuna 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla (370/85) ja mainitulla 18 päivänä toukokuuta 1990 annetulla lailla, 2 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 27 ja 28 §, 29 §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 kohta, 31 d §:n 1 ja 3 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 5 momentti, 37 a § ja 76 § mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, 64 §:n 1 momentti, 67 §:n 1 momentin 1 kohta, 68 § ja 71 §:n 1 ja 4 momentti 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (435/92), 65 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, 66 ja 75 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla, 70 ja 102 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (498/93), 74 § muutettuna kahdella viimeksi mainitulla lailla, mainitulla 18 päivänä toukokuuta 1990 annetulla lailla ja 12 päivänä toukokuuta 1972 annetulla lailla (358/72), 77 §:n 2 momentti viimeksi mainitussa laissa, 78 § muutettuna mainituilla 16 päivänä toukokuuta 1975 ja 3 päivänä toukokuuta 1985 annetuilla laeilla ja 80 e §:n 6 momentti mainitussa 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa sekä

lisätään lakiin uusi 48 b § seuraavasti:

2 §

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta toimitetaan niiden Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella, joilla väestötietojärjestelmän tietojen mukaan on ollut kotikunta Suomessa asianomaisessa vaalipiirissä kuudennen vaalipäivää edeltävän kalenterikuukauden viimeisenä päivänä. Jako toimitetaan jakamalla kunkin

vaalipiirin asukasluvu vaalipiirien yhteenlasketulla asukasluvulla ja kertomalla saatu luku luvulla 199. Kuhunkin vaalipiiriin tulee laskutoimituksen osoittama kokonaislukua vastaava paikkamäärä. Jos kaikki paikat eivät tule näin jaetuiksi, loput paikat jaetaan vaalipiirien kesken laskutoimituksen osoittamien lukujen desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

Jaon toimittaa valtioneuvosto hyvissä ajoin

ennen vaaleja antamallaan päätöksellä, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

8 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta*, johon kuuluu viisi jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme, sekä 63 §:n 1 momentissa tarkoitettuja laitoksia ja 6 a luvussa tarkoitettua ennakoäänestystä varten yksi tai useampi *vaalitoimikunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava muutoin paitsi 6 a luvussa tarkoitettua ennakoäänestystä varten siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Jäsenet, joista kunnanhallituksen on määrättävä yksi puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi, sekä varajäsenet on valittava kunnassa asuvista vaalikelpoisista henkilöistä siten, että vaalipiirissä edellisissä vaaleissa esiintyneiden puolueiden on mahdollisuuksien mukaan saatava edustajansa kuhunkin vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan joko jäseneksi tai varajäseneksi.

10 §

Vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosääntöön otettavista määräyksistä, ei koske vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

2 luku

Äänioikeusrekisteri

12 §

Väestörekisterikeskus perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (*äänioikeusrekisteri*).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;

3) vaalipiiri, jossa hän on äänioikeutettu;

4) hänen kotikuntalaisa (201/94) tarkoitettu kotikuntansa;

5) äänestysalue, johon hän kuuluu;

6) hänen äänestyspaikkansa vaalipäivänä ja sen osoite;

7) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;

8) hänen asuinvaltionsa, jollei se ole Suomi;

9) rekisteritoimisto, jonka virka-alueella hänen kohdalleen merkitty kunta on;

10) päivämäärä, jolloin hänet on otettu äänioikeusrekisteriin;

11) kuolintieto, jos hän on kuollut rekisterin perustamisen jälkeen; sekä

12) merkintä oikaisuvaatimuksesta, jos sellainen on vireillä, ja oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpitokunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsingin kaupunki. Äänioikeutettu kuuluu tällöin kunnan siihen äänestysalueeseen, jonka valtuusto määrää kunnallisvaalilain 3 §:n 1 momentin nojalla niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minään kiinteistön kohdalle.

13 §

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa on seuraavat tiedot:

1) edellä 12 §:n 2 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettut tiedot ja 12 §:n 3 momentissa tarkoitettu väestökirjanpitokunta;

2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää;

3) vaalit, vaalipäivä ja ennakoäänestyksen aika;

4) kortin lähettäjäksi merkityn rekisteritoimiston ja kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;

5) rekisteri tai tietojärjestelmä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä

6) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 12 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskortti laaditaan oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle ja siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyksessä.

Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa.

14 §

Äänioikeusrekisterissä olevat 12 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä tai puhelimitse maksutta saatavissa rekisteritoimistoissa ja, sen mukaan kuin väestörekisterikeskus määrää, myös muissa paikoissa arkipäivinä virka-aikana alkaen 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Rekisteritoimistot voivat antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Milloin ote annetaan muulle kuin asianomaiselle henkilölle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on siitä jätettävä henkilötunnus pois. Ote annetaan maksutta asianomaiselle henkilölle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Väestörekisterikeskus tiedottaa virallisessa lehdessä ja sopivaksi katsomallaan tavalla muutoinkin äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten 15 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus on tehtävä.

15 §

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen rekisteritoimistolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikunta-asetuksessa (351/94) tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu rekisteritoimistolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 12 §:n 2 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jonka

kaavan oikeusministeriö vahvistaa. Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina rekisteritoimistoissa ja muissa paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

16 §

Rekisteritoimiston on ratkaistava oikaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisuista mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Rekisteritoimiston on viipymättä annettava päätös tiedoksi asianosaiselle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetysenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, rekisteritoimiston on samalla toimitettava hänelle 13 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on päätös julkaistava virallisessa lehdessä.

17 §

Jos väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto katsoo, että henkilö on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että häntä koskeva äänioikeusrekisterissä oleva merkintä on virheellinen, on sillä viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 16 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tarvitse tehdä henkilöstä, joka on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä 13 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asian-

omaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

18 §

Rekisteritoimiston päätöksestä, jolla oikeisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja väestörekisterikeskuksen tai rekisteritoimiston 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöksestä saa asianosainen tehdä valituksen lääninoikeudelle. Valitus on tehtävä viimeistään 7. päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Lääninoikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa rekisteritoimistolle edelleen lääninoikeuteen toimitettavaksi. Valitus on muutoin tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Lääninoikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja asianomaiselle rekisteritoimistolle. Jos päätös sisältää sen, että henkilö on otettava äänioikeusrekisteriin tai häntä koskevia tietoja on muutettava, lääninoikeuden on lisäksi viipymättä ilmoitettava päätöksestä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos lääninoikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on lisäksi viipymättä toimitettava päätös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittyy sen 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, lääninoikeuden on ilmoitettava tästä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Lääninoikeuden päätökseen äänioikeusrekisteriin ottamista koskevassa asiassa ei saa hakea valittamalla muutosta.

19 §

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että lääninoikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos henkilö on ilmeisen virheellisesti 17 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioi-

keusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, väestörekisterikeskus voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä tällaisen merkinnän.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä lääninoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

20 §

Sen jälkeen kun äänioikeutettu on äänestänyt, äänioikeusrekisteriin merkitään, milloin ja missä äänestys- tai ennakoäänestyspaikassa hän on äänestänyt. Merkinnän voivat tehdä asetuksella säädettävän kotimaan ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija ja vaalilautakunta sekä kunnan keskusvaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunnan pyynnöstä rekisteritoimisto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä rekisteritoimisto. Merkinnän tekemisestä säädetään tarkemmin 5 ja 6 luvussa.

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

21 §

Ennakoäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan ministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyväksyä ajoon ennen vaalipäivää. Oikeusministeriö voi määrätä, että kunnan keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Oikeusministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielellisessä muodossa.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole äänestäneet ennakoäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa on otsikkotietoina vaalipiiri, kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

22 §

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulokset. Tämän jälkeen väestörekisterikeskus hävittää rekisterissä olevat tiedot.

26 c §

Äänioikeus jäsenäänestyksessä on puolueen ja sen perusjärjestön jäsenillä, jotka viimeistään vaalipäivänä täyttävät 18 vuotta.

27 §

Oikeusministeriön on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta, mitkä puolueet on merkitty puolerekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

28 §

Puolueen on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen sellaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, jossa puolue aikoo asettaa ehdokkaita kansanedustajiksi, vaalipiirissä toimivan *puolueen piiriasiamiehen* ja hänen varamiehensä nimi, postiosoite ja puhelinnumero.

29 §

Hakemus *puolueen ehdokaslistan* julkaisemisesta on puolueen piiriasiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Hakemukseen on liitettävä:

2) kunkin ehdokkaaksi asetetun henkilön omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa edustajantoimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi muussa vaalipiirissä eikä toisen puolueen ehdokkaaksi.

31 d §

Hakemus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta on valitsijayhdistyksen

asiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Hakemukseen on liitettävä perustamisasiakirja sekä erikseen kirjoitettu ehdotus ehdokaslistaksi, jossa on oltava ehdokkaasta 31 b §:n 1 momentissa mainitut tiedot. Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan kuitenkin käyttää yleisesti tunnettua puhutellunimeä tai myös etunimeä lyhennettynä. Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Hakemukseen on lisäksi liitettävä ehdokkaan omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa edustajantoimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi muussa vaalipiirissä eikä toisen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi samassa vaalipiirissä.

32 §

Vaalipiirin keskuslautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ja sen jälkeen 27., 24. ja 23. päivänä ennen vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloinkin, milloin asiain käsittely sitä vaatii.

35 §

Kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää, käsitellään puolueiden hakemukset niihin liitetyine asiakirjoineen. Samalla puolueiden keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten määrätään arvalla siten, että ensiksi arvotaan vaaliliitton kuulumattomien puolueiden ja vaaliliitton keskinäinen järjestys ja sitten vaaliliitton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa.

36 §

Puolueen piiriasiamiehellä on oikeus viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 täydentää hakemukseen liitettyjä asiakirjoja, oikaista vaalipiirin keskuslautakunnalle annettujen asiakirjojen kohdat, joita vastaan keskuslautakunta on tehnyt huomautuksen 35 §:n 3 momentin 1 kohdan

nojalla, sekä tehdä ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia.

37 §

Vaaliliiton muodostamista koskevia ilmoituksia käsitellään ensimmäisen kerran siinä kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää.

Piiriasiamiehillä on oikeus viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 antaa vaalipiirin keskuslautakunnalle yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

37 a §

Puolueiden ehdokaslistojen julkaisemista koskevat hakemukset ja vaaliliittoja koskevat ilmoitukset, joista on tehty huomautus, ratkaistaan vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksessa, joka pidetään 24. päivänä ennen vaalipäivää.

39 §

Jos ehdokas on kuollut, hänen nimeään ei oteta 40 §:ssä tarkoitettuun ehdokaslistojen yhdistelmään eikä valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin.

40 §

Vaalipiirin keskuslautakunta laatii kokouksessa, joka pidetään 23. päivänä ennen vaalipäivää, *ehdokaslistojen yhdistelmän*, johon otetaan ehdokkaista järjestysnumero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi sekä kotikunta.

Vaalipiirin keskuslautakunta huolehtii siitä, että oikeusministeriön ylläpitämään *valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin* merkitään viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen ehdokkaista 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja henkilötunnus.

Milloin valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä annetaan tietoja muille kuin asianomaiselle ehdokkaalle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on tiedoista jätettävä henkilötunnus pois. Tiedot annetaan maksutta asianomaiselle ehdokkaalle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot hävitetään, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

Oikeusministeriö antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita ehdokaslistojen yhdistelmän muodosta sekä valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä.

46 §

Jos tasavallan presidentti on määrännyt toimitettaviksi uudet vaalit, on vaalitoimitus ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua siitä, kun määräys uusien vaalien toimitamisesta julkaistiin, jollei tasavallan presidentti määrää vaalitoimitukselle myöhäisempää sunnuntaita. Vaalitoimitus on kuitenkin pidettävä viimeistään ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua siitä, kun määräys uusien vaalien toimittamisesta julkaistiin.

48 b §

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa leimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Äänioikeutettu saa äänestää sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

57 §

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin, jos se on käytössä äänestysalueessa.

59 §

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliuurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

63 §

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sai-

raalassa tai ympärivuorokautista hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka otettu rangaistuslaitokseen, joita tässä laissa sanotaan *laitoksiksi*, taikka joka vaalipäivänä muusta syystä todennäköisesti on estynyt käyttämästä äänioikeuttaan sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, johon hän kuuluu, saa äänestää ennakolta niin kuin tässä luvussa säädetään.

64 §

Ennakkoäänestys tapahtuu kotimaassa asetuksella säädetävissä ennakkoäänestyspaikoissa ja 63 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa laitoksissa sekä ulkomailla niissä Suomen edustustoissa, jotka asetuksella säädetään, ja suomalaisissa laivoissa (*ennakkoäänestyspaikat*).

65 §

Äänestyksen järjestämisestä huolehtii asetuksella säädetävässä kotimaan ennakkoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa vaalitoimitsija sekä laitoksessa 8 §:ssä tarkoitettu vaalitoimikunta.

Vaalitoimitsijana on Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen määräämänsä edustuston palveluksessa oleva henkilö ja suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö. Vaalitoimitsijan määräämisestä kotimaan ennakkoäänestyspaikkaan säädetään asetuksella.

Tarvittaessa voidaan samaan ennakkoäänestyspaikkaan määrätä useampia vaalitoimitsijoita.

66 §

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää.

Ennakkoäänestys asetuksella säädetävissä kotimaan ennakkoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään.

67 §

Ennakkoäänestys tapahtuu 66 §:ssä tarkoitettuina ajanjaksoina:

- 1) asetuksella säädetävässä kotimaan en-

nakkoäänestyspaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin paikka on yleisöä varten avoinna, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 16:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;

68 §

Kunnan alueella olevat asetuksella säädetävät ennakkoäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

70 §

Ennakkoäänestyksessä on käytettävä 48 a §:ssä tarkoitettua äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta, jotka valmistuttaa oikeusministeriö, sekä 48 b §:ssä tarkoitettua vaalileimasinta.

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 13 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia.

71 §

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä äänestyslippuja, vaalikuoria, lähetekirjeitä ja lähetekuoria sekä 76 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luettelolomakkeita asetuksella säädettyjen kotimaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Sanoittuja asiakirjoja on vastaavasti lähetettävä ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimia kunnassa olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäväksi edelleen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille. Ennakkoäänestyksen päätettyä vaalileimasimet tarpeineen palautetaan kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoi-

mitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet on palautettava ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

Suomalaisen laivan päällikön tulee laivassa toimitettavaa ennakoäänestystä varten tilata 1—3 momentissa tarkoitetut vaaliasiakirjat ja tarvikkeet ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

74 §

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Lähetekirjeen tulee sisältää:

1) äänestäjän ilmoitus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen; ja

2) ilmoitus äänestäjän täydellisestä nimestä ja, milloin nimi on muutettu tai muuttunut, myös entisistä nimistä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta ja nykyisestä osoitteesta.

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä ilmoituskorttia, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ilmoitus.

75 §

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle ja laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi sekä välittömästi sen jälkeen näiden nähden suljettava se vaalikuoreen. Vaalikuoreen ei saa tehdä merkintöjä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tarkistaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu ja tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on äänestänyt. Sen jälkeen vaalitoimitsija tekee lähetekirjeeseen kuittausmerkinnän, josta ilmenee äänestyspaikka, äänestyksen toimittamisen ajankohta, äänestäjän henkilötunnus sekä äänestäjän sukunimen kolme ensimmäistä kirjainta. Äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

76 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan pu-

heenjohtajan on lähetekirjeessä todistettava, että äänestys on tapahtunut 72—75 §:ssä säädetyn tavoin. Todistus on varustettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoituksella. Milloin lähetekirjeeseen ei tehdä 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, todistus on lisäksi päivättävä ja varustettava ilmoituksella ennakoäänestyspaikasta tai, jos ennakoäänestys on toimitettu laitoksessa, ilmoituksella kunnasta, jossa ennakoäänestyspaikka on. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa. Oikeusministeriö painattaa lomakkeen luetteloa varten ja antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita luettelon laatimisesta.

77 §

Suomen edustustosta lähetetään lähetekuoret nopeinta virkapostitietä käyttäen tai kirjattuina lentopostitse ulkoasiainministeriölle edelleen asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle toimitettavaksi.

78 §

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos ennakolta äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin taikka jos vaalikuori on avonainen tai siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asian merkintä. Samoin on meneteltävä, jos lähetekirje, jossa ei ole 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida päätellä, kuka henkilö on äänestänyt. Huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, ja

vaalikuori voidaan hyväksyä, merkitään äänioikeusrekisteriin, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä ja äänioikeusrekisteriin äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä lasketaan ja saadut luvut merkitään pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä varmassa tallessa.

80 §

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkuu tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa niin kuin tässä luvussa säädetään äänestää ennakolta kotonaan (*kotiäänestys*) siinä Suomessa olevassa kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikuntaissa tarkoitetuksi kotikunnakseen. Muut äänioikeutetut eivät saa äänestää kotiäänestyksessä.

80 a §

Kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija, jona on tähän tehtävään 9 §:n mukaan määrätty vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen. Vaalitoimikunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

80 b §

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö.

80 e §

Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ennen vaalipäivää ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalipäivää arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiäänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1—3 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 momentissa, 75 §:n 1 ja 3 momentissa, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:ssä tarkoitettun ilmoituskortin, on annettava vain 74 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ilmoitus.

81 §

Vaalipiirin keskuslautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä keskuslautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan kello 12, ryhdyttävä tarkastamaan ennakköäänestyksessä annettuja 79 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Mitättöminä huomioon ottamatta jätettävät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

90 §

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen pitämässään kokouksessa, joka alkaa kello 18. Keskuslautakunnan on samana päivänä julkaistava vaalien tulos tiedoksipanolta keskuslautakunnassa ja ilmoitettava tiedoksipanossaan myös, kuka on kunkin valitun varamies, sekä laadittava viipymättä kullekin valitulle valtakirja.

100 a §

Jos valituksen johdosta määrätään vaalit toimitettaviksi uudelleen, on vaalitoimitus ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua siitä, kun päätös on saanut lainvoiman.

102 §

Oikeusministeriö vastaa:

- 1) äänioikeusrekisterin ja valtakunnallisen ehdokasrekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien kustannuksista;
- 2) ilmoituskorttien, äänestyslippujen, vaali-

leimasinten, vaaliluetteloiden, sinetöimisväli-
neiden, vaaliurnien sekä 60, 70 ja 71 §:ssä
tarkoitettujen asiakirjojen valmistamis- ja
lähettämiskustannuksista;

3) asetuksella säädettävien kotimaan en-
nakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden
menoista; sekä

4) vaalipiirien keskuslautakuntien menois-
ta.

Ulkoasainministeriö vastaa Suomen edus-
tustojen ja suomalaisten laivojen vaalitoimit-
sijoiden menoista.

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakun-
nan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja
80 a §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijoiden
muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista me-
noista.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien
tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista
kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuk-
sista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1996.

Jos kansanedustajain vaalit toimitetaan
ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tä-
män lain voimaantulosta, on kuitenkin sovel-
lettava tämän lain voimaan tullessa voimassa
olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1644

Laki**tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetun lain (1076/91) 18 §, sellaisena kuin se on 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (499/93),

muutetaan 6—8 §, 11 §:n 1 momentti, 12, 13, 23 ja 24 § sekä 28 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 8 § osittain muutettuna mainitulla 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a § ja 15 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 a §

Äänioikeutettu presidentinvaalissa on asuinpaikkaan katsomatta jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään ensimmäisen vaalin vaalipäivänä täyttää 18 vuotta.

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samaa äänioikeusrekisteriä. Ilmoituskortteja on lähetettävä äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi.

6 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen presidentinvaalia asetettava kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta* sekä ennakkoäänestyspaikkoina olevia laitoksia ja kotiäänestystä varten vähintään yksi *vaalitoimikunta*. Niiden asettamisesta on voimassa, mitä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettamisesta säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa (391/69).

11 §
Puolueen tai hallitusmuodon 23 a §:ssä tarkoitetun henkilöryhmän on ilmoitettava ehdokas Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle. Henkilöryhmän puolesta ilmoituksen tekee sen asiamies. Ilmoituksessa on selvästi mainittava ehdokkaan nimi ja henkilötunnus sekä hänen arvonsa, ammatinsa tai toimensa ja hänen kotikuntansa. Ilmoitukseen on liitettävä ehdokkaan allekirjoittama vakuutus, että hän suostuu olemaan hänet asettaneen puolueen tai henkilöryhmän ehdokkaana ja ottamaan vastaan presidentin toimen.

7 §

Vaalipiirin keskuslautakunta on päätösvaltainen viisijäsenenä sekä vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat kolmijäsenisinä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosääntöön otettavista määräyksistä, ei koske vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

12 §
Ilmoitus ehdokkaan asettamisesta on toimitettava Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle aikaisintaan 41. päivänä ja viimeistään 31. päivänä ennen presidentinvaalia ennen kello 16.

8 §

Presidentinvaalin toimittamista varten perustetaan äänioikeutetuista henkilöistä *äänioikeusrekisteri*, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa.

13 §
Ehdokkaan asettamisesta ja ilmoittamisesta hallitusmuodon 23 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on voimassa, mitä 10—12 §:ssä säädetään. Ehdokasta, jonka henkilöryhmä

oli aikaisemmin ilmoittanut säädetyssä järjestyksessä Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, pidetään kuitenkin ilman uutta ilmoitusta edelleenkin henkilöryhmän ehdokkaana, jollei henkilöryhmä ole peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan tai ehdokkaaksi asetettu 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua vakuutustaan viimeistään 31. päivänä ennen presidentinvaalia ennen kello 16.

15 §

Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnan on huolehdittava, että viipymättä 2 momentissa tarkoitettun luettelon laatimisen jälkeen oikeusministeriön ylläpitämään ehdokasrekisteriin merkitään ehdokkaista järjestysnumero ja 11 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Ehdokasrekisteristä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa.

23 §

Oikeusministeriön on painatettava viipymättä toista vaalia varten ehdokkaista luettelo, johon heidät on otettava samassa keskinäisessä järjestyksessä ja samoilla järjestysnumeroilla, joilla heidät otettiin ensimmäisen vaalin ehdokasluetteloon, sekä toimitettava luettelo Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, jonka tehtävänä on luettelon jakelu. Luettelosta on muutoin voimassa, mitä siitä 16 §:ssä säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitettua luetteloa ei todennäköisesti ole mahdollista toimittaa

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

ajoissa ennakkoon äänestyspaikkana olevaan Suomen edustustoon tai suomalaiseen lainvaan, tulee sinne lisäksi toimittaa tieto luettelon sisällöstä riittävän luotettavaksi arvioitavalla tavalla.

24 §

Toisen vaalin ennakkoon äänestyksestä ja vaalitoimituksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 17 §:ssä säädetään. Äänestyslippu on kuitenkin erivärinen kuin ensimmäisessä vaalissa.

28 §

Milloin valtioneuvosto on hallitusmuodon 23 c §:n nojalla määrännyt ryhdyttäväksi uudelleen toimenpiteisiin presidentin valitsemiseksi, on oikeusministeriön kiireellisesti ilmoitettava tästä vaalipiirien keskuslautakunnille ja ulkoasiainministeriölle, joiden on huolehdittava siitä, että tieto välitetään viipymättä edelleen muille vaaliviranomaisille, sekä väestörekisterikeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Jos presidentinvaali toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1645

Laki**Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (272/95) 5 §,

muutetaan 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 12 §, 13 §:n 2 momentti, 14 ja 16 §, 17 §:n 3 ja 4 momentti, 18 §:n 3 momentti, 22 §, 23 §:n 1 momentti, 30 §, 32 §:n 1 ja 2 kohta ja 34 § sekä

lisätään 35 §:ään uusi 3 momentti ja 37 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Äänioikeusrekisteri

11 §

Äänioikeusrekisteristä on jäljempänä säädetyin poikkeuksin voimassa, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään.

Äänioikeusrekisteriin otetaan lisäksi jokainen Suomessa äänioikeutettu unionin kansalainen, joka ei ole Suomen kansalainen, jos hän on kirjallisesti ilmoittanut haluavansa käyttää äänioikeuttaan Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa vain Suomessa eikä hän ole, jos hänellä tämän jälkeen on ollut jatkuvasti kotikunta Suomessa, peruuttanut tätä ilmoitustaan. Ilmoitus tai sen peruutus on tehtävä rekisteritoimistolle viimeistään 66. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin lisäksi tieto vaalialueesta, jossa hän on äänioikeutettu, sekä tieto hänen kansalaisuudestaan, jollei hän ole Suomen kansalainen.

12 §

Väestörekisterikeskuksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille Suomessa äänioikeutetuille unionin kansalaisille, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä on vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tar-

peen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

13 §

Jos väestörekisterikeskus on ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa saanut toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että äänioikeusrekisteriin otettava äänioikeutettu on otettu siinä valtiossa samojen vaalien vaaliluetteloon, sen on viipymättä huolehdittava siitä, että asianomainen merkitään äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi.

14 §

Ehdokkaiden asettamisesta siihen liittyvine menettelyineen, ehdokasasettelua koskevasta puolueen päätöksestä, äänioikeutetun kuulumisesta valitsijayhdistykseen ja ehdokaslistojen yhdistelmästä sekä valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä on jäljempänä säädetyin poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään.

Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta hoitaa ehdokkaiden asettamismenettelyssä jäljempänä säädetyin poikkeuksin ne tehtävät, jotka kansanedustajain vaaleista annetun lain mukaan kuuluvat vaalipiirin keskuslautakunnalle.

HE 175/95

PeVM 4/95

EV 161/95

Neuvoston direktiivi 93/109/EY; EYVL N:o L 329, 30.12.1993, s. 34

16 §

Valtakunnallisessa ja vaalialueittaisessa ehdokasasettelussa Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle ilmoitetun puolueen piiriasiamiehen tai, jos vaaliliitto on muodostettu, tälle keskuslautakunnalle ilmoitettujen puolueiden piiriasiamiesten yhdessä taikka yhteislistan asiamiehen on annettava hakemus ehdokaslistan julkaisemisesta sekä ilmoitus vaaliliitosta ja yhteislistasta tälle keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Keskuslautakunta käsittelee hakemukset ja ilmoitukset, tekee puolueiden piiriasiamiehille ja valitsijayhdistysten ja yhteislistojen asiamiehille niitä koskevat huomautukset sekä ratkaisee hakemukset ja ilmoitukset.

Kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää, Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta arpoo noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään, ensin valtakunnallisesti ehdokkaat asettavien puolueiden ja yhteislistojen keskinäisen järjestyksen ja sen jälkeen vaalialueittaisesti ehdokkaat asettavien puolueiden ja yhteislistojen keskinäisen järjestyksen vaalialueiden ehdokaslistojen yhdistelmissä. Kokouksessa, joka pidetään 24. päivänä ennen vaalipäivää, keskuslautakunta antaa ensin jokaiselle hyväksytyyn ehdokaslistaan sisältyvälle valtakunnallisesti asetettavalle ehdokkaalle juoksevan järjestysnumeron noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään. Valtakunnallisesti asetettavien ehdokkaiden järjestys ja numerot ovat samat kaikilla vaalialueilla, joilla he ovat ehdokkaina. Jos puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla ei kuitenkaan ole valtakunnallisesti asetettavia ehdokkaita kaikilla vaalialueilla, jäävät tältä osin numerot käyttämättä. Tämän jälkeen keskuslautakunta antaa jokaiselle hyväksytyyn ehdokaslistaan sisältyvälle vaalialueittaisesti asetettavalle ehdokkaalle juoksevan järjestysnumeron alkaen ensimmäisestä valtakunnallisen ehdokasasettelun suurimman numeron jälkeisestä vapaasta numerosta. Tämän jälkeen keskuslautakunta laatii kokouksessa, joka pidetään 23. päivänä ennen vaalipäivää, vaalialueiden ehdokaslistojen yhdistelmät ja toimittaa ne viipymättä vaalipiirien keskuslautakunnille.

Ehdokaslistojen yhdistelmään on otettava

niiden puolueiden nimen ja niiden yhteislistojen nimityksen jälkeen, jotka ovat asettaneet ehdokkaita valtakunnallisessa ehdokasasettelussa, merkintä, josta valtakunnallinen ehdokasasettelu ilmenee.

17 §

Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnan on viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmien laatimisen jälkeen ilmoitettava väestöketerikeskukselle kaikki ehdokaslistojen yhdistelmiin otetut I momentissa tarkoitetut unionin kansalaiset. Väestöketerikeskuksen on viipymättä lähetettävä tieto ehdokaslistojen yhdistelmään ottamisesta kunkin tällaisen ehdokkaan kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle.

Jos väestöketerikeskus on saanut toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että Suomessa vaalikelpoinen henkilö on asetettu tässä valtiossa ehdokkaaksi samoissa vaaleissa, sen on viipymättä annettava ilmoitus tiedoksi Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle.

18 §

Vaalitoimituksesta muutoin sekä ennakköäänestyksestä ja äänestyslipusta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä kansanedustajain vaaleja varten säädetään.

22 §

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 alkavassa kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto tai yhteislista yhteensä ovat vaaleissa saaneet vaalipiirissä, sekä ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimäärät ja vaaleissa annettujen äänten määrän oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle.

23 §

Saatuun 22 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaikkien vaalipiirien keskuslautakunnilta Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa 4. päivänä vaalipäivän jälkeen pitämässään kello 12 alkavassa kokouksessa vaalien tuloksen. Keskuslautakunta vahvistaa ensin kunkin puolueen, vaaliliiton ja yhteislistan koko maassa saamien ään-

ten yhteismäärät sekä kunkin yksittäisen vaalisijayhdistyksen saamien äänten yhteismäärien pohjalta tulevien edustajapaikkojen määrän noudattaen soveltuvin osin, mitä vertauslukujen laskemisesta ja äänestyksen tuloksen määrittämisestä kansanedustajain vaaleissa säädetään. Jos puolueet ovat yhtyneet eri vaalialueilla vaaliliitoksi eri puolueiden kanssa, kutakin erilaista vaaliliittoa, johon nämä puolueet ovat yhtyneet, pidetään ääniä laskettaessa ja vaalien tulosta vahvistettaessa erillisenä vaaliliittona. Tällaisen puolueen vaaliliittoon kuulumattomana saamia ääniä ei myöskään yhdistetä minkään sen jonkin toisen puolueen kanssa muodostaman vaaliliiton saamiin ääniin.

30 §

Sen lisäksi, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:ssä säädetään, suoritetaan vaalien toimittamisesta aiheutuneet kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien menot valtion varoista. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset perusteista, joiden mukaan menot korvataan.

32 §

Muiden vaalien tai kansanäänestyksen yhteydessä toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja varten oikeusministeriö määrää:

1) merkitäänkö näissä vaaleissa äänioikeutetut samassa yhteydessä toimitettavia muita vaaleja tai kansanäänestystä varten perustettavaan äänioikeusrekisteriin vai perustetaan erilliset äänioikeusrekisterit;

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

2) laaditaanko ja miltä osin yhteiset ilmoituskortit ja ennakkoäänestystä varten lähete-
kirjeet, vaalikuoret ja lähete-kuoret;

34 §

Muiden vaalien ja kansanäänestyksen yhteydessä toimitettavista Euroopan parlamentin edustajien vaaleista aiheutuneista kustannuksista on voimassa, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:ssä säädetään.

35 §

Mitä 21 §:ssä säädetään äänten laskentaa koskevien tietojen antamisesta julkisuuteen, ei koske ensimmäisen kerran toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja.

37 §

Tämän lain 13 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä ei noudateta 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa ensimmäisissä Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa, jos Suomessa äänioikeutettu unionin kansalainen, joka ei ole Suomen kansalainen, on 11 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessaan vahvistanut, että hän ei ole jo äänestänyt samoissa vaaleissa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1996.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1646

Laki

menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä 26 päivänä kesäkuuta 1987 annetun lain (571/87) 4 § seuraavasti:

4 §

Vaalien yhteydessä toimitettavassa kansanäänestyksessä käytetään vaaleja varten perustettavaa äänioikeusrekisteriä.

Vaaleista erillisenä toimitettavaa kansanäänestystä varten perustetaan äänestysoikeuteista henkilöistä äänestysoikeusrekisteri, josta on voimassa, mitä äänioikeusrekisteristä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa (391/69).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1647

Laki
kuntalain 10 ja 26 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun kuntalain (365/95) 10 §:n 2 ja 3 momentti sekä 26 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

10 §

Kunnassa, jonka asukasluku on enintään 2 000, valtuusto voi vaalivuoden kesäkuun loppuun mennessä päättää valittavaksi valtuutettuja pienemmänkin parittoman lukumäärän kuin 17, ei kuitenkaan vähempää kuin 13. Lukumäärän muutoksista on viipymättä ilmoitettava sisäasiainministeriölle.

Tässä pykälässä säädetty asukasluku määräytyy väestötietolaissa (507/93) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä vaalivuoden toukokuun 31 päivän päättyessä olevien tietojen mukaan.

26 §

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kunnallisvaaleissa on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus kunnallisvaaleissa on myös muulla edellä säädetty edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä tuol-

loin on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Äänestysoikeus neuvoa-antavassa kunnallisessa kansanäänestyksessä on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään äänestyspäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen äänestyspäivää päivän päättyessä. Äänestysoikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä on myös muulla edellä säädetty ehdot täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä tuolloin on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Jos kunnallisvaalit tai kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

HE 175/95
PeVM 4/95
EV 161/95

N:o 1648

L a k i

kunnallisvaalilain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 12 päivänä toukokuuta 1972 annetun kunnallisvaalilain (361/72) 3 §:n 3 momentti, 87 §:n 2 momentti ja 89 §,

muutetaan 3 §:n 1 ja 5 momentti, 3 a §, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 6 §:n 1 ja 3 momentti, 2 luku, 22 §, 24 §:n 1 ja 3 momentti, 25 §:n 3 momentti, 27 §:n 2 momentti, 33 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 ja 38 §, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 §, 44 §:n 2 momentti, 51 §:n 1 ja 3 momentti, 53 §:n 3 momentti, 54 §, 56 §:n 1 momentti, 59 §:n 1 momentti, 60 §:n 1 momentti, 61 ja 62 §, 63 §:n 1 momentti, 64, 66 ja 67 §, 70 §:n 1 ja 2 momentti, 71, 72, 74 ja 74 a §, 74 b §:n 1 momentti, 74 c §:n 1 momentti, 74 f §:n 1 ja 6 momentti, 75 §:n 1 momentti, 82 §, 85 §:n 1 momentti sekä 97 ja 100 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 ja 5 momentti, 6 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 33 §, 40 §:n 1 momentti, 44 §:n 2 momentti, 54 §, 59 §:n 1 momentti ja 74 c §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (436/90), 3 a §, 24 §:n 3 momentti, 25 §:n 3 kohta ja 72 § 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (372/85), 5 §:n 1 momentti, 74 a §, 74 b §:n 1 momentti ja 74 f §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (82/88), 2 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 22 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti ja 38 § 12 päivänä joulukuuta 1975 annetussa laissa (935/75), 37 § muutettuna mainitulla 12 päivänä joulukuuta 1975 annetulla lailla ja 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetulla lailla (332/76), 39 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, 41 §, 60 §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 64 § ja 75 §:n 1 momentti 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (436/92), 61 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, 62 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla, 66 ja 100 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (500/93), 71 § muutettuna mainituilla 18 päivänä toukokuuta 1990 ja 3 päivänä toukokuuta 1985 annetuilla laeilla, 74 ja 82 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 74 f §:n 6 momentti ja 97 § mainitussa 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 40 a § seuraavasti:

3 §

Kunta muodostaa yhden äänestysalueen, jollei ole tarpeen jakaa kuntaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysaluejaosta ja sen muuttamisesta päättää valtuusto tarvittaessa vuosittain viimeistään huhtikuussa, jolloin tehty äänestysaluejako on voimassa niissä vaaleissa ja kansanäänestyksissä, jotka toimitetaan saman vuoden lokakuun 15. päivän ja seuraavan vuoden lokakuun 14. päivän välisenä aikana, molemmat mainitut päivät mukaan lukien. Äänestysaluejakoa koskevasa päätöksessä on määrättävä, mihin äänestys-

alueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minäkään kiinteistön kohdalle.

Lääninoikeuden tässä pykälässä tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

3 a §

Kunnanhallituksen on ilmoitettava väestörekisterikeskukselle, missä kulloinkin on kunkin äänestysalueen äänestyspaikka.

HE 175/95

PeVM 4/95

EV 161/95

Neuvoston direktiivi 94/80/EY; EYVL N:o L 368, 31.12.1994, s. 38

5 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta*, johon kuuluu viisi jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme, sekä 59 §:n 1 momentissa tarkoitettuja laitoksia ja 7 aluvussa tarkoitettua ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi *vaalitoimikunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava muutoin paitsi 7 aluvussa tarkoitettua ennakkoäänestystä varten siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Jäsenet, joista kunnanhallituksen on määrättävä yksi puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi, sekä varajäsenet on valittava vaalikelpoisista kunnan asukkaista siten, että kunnassa edellisissä kunnallisvaaleissa esiintyneiden äänestäjäryhmien on mahdollisuuksien mukaan saatava edustajansa kuhunkin vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan joko jäseneksi tai varajäseneksi.

6 §

Kuntien keskusvaalilautakunnat ovat päätösvaltaisia viisijäsenisinä sekä vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat kolmijäsenisinä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosääntöön otettavista määräyksistä, ei koske kunnan keskusvaalilautakuntaa, vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

2 luku

Äänioikeusrekisteri

7 §

Väestörekisterikeskus perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (*äänioikeusrekisteri*).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;

3) hänen kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikuntansa;

4) äänestysalue, johon hän kuuluu;

5) hänen äänestyspaikkansa vaalipäivänä ja sen osoite;

6) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;

7) hänen kansalaisuutensa, jollei hän ole Suomen kansalainen;

8) hänen asumisaikansa Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen;

9) rekisteritoimisto, jonka virka-alueella hänen kotikuntansa on;

10) päivämäärä, jolloin hänet on otettu äänioikeusrekisteriin;

11) kuolintieto, jos hän on kuollut rekisterin perustamisen jälkeen; sekä

12) merkintä oikaisuvaatimuksesta, jos sellainen on vireillä, ja oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

8 §

Väestörekisterikeskuksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille Suomessa äänioikeutetuille unionin kansalaisille, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä on vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

9 §

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa on seuraavat tiedot:

1) edellä 7 §:n 2 momentin 2—5 kohdassa tarkoitettut tiedot;

2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää;

3) vaalit, vaalipäivä ja ennakkoäänestyksen aika;

4) kortin lähettäjäksi merkityn rekisteritoimiston ja kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;

5) rekisteri tai tietojärjestelmä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä

6) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti

luettavassa muodossa 7 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskortti laaditaan oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle ja siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 7 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyksessä.

Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa.

10 §

Äänioikeusrekisterissä olevat 7 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä tai puhelimitse maksutta saatavissa rekisteritoimistoissa ja, sen mukaan kuin väestörekisterikeskus määrää, myös muissa paikoissa arkipäivinä virka-aikana alkaen 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Rekisteritoimistot voivat antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Milloin ote annetaan muulle kuin asianomaiselle henkilölle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on siitä jätettävä henkilötunnus pois. Ote annetaan maksutta asianomaiselle henkilölle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Väestörekisterikeskus tiedottaa virallisessa lehdessä ja sopivaksi katsomallaan tavalla muutoinkin äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten 11 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus on tehtävä.

11 §

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen rekisteritoimistolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikunta-asetuksessa (351/94) tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu rekisteritoimistolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 7 §:n 2 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jonka kaavan oikeusministeriö vahvistaa. Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina rekisteritoimistoissa ja muissa paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

12 §

Rekisteritoimiston on ratkaistava oikaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Rekisteritoimiston on viipymättä annettava päätös tiedoksi asianosaiselle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, rekisteritoimiston on samalla toimitettava hänelle 9 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on päätös julkaistava virallisessa lehdessä.

13 §

Jos väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto katsoo, että henkilö on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että häntä koskeva äänioikeusrekisterissä oleva merkintä on virheellinen, on sillä viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 12 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tarvitse tehdä henkilöstä, joka on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä 9 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on

korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

14 §

Rekisteritoimiston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimita, ja väestörekisterikeskuksen tai rekisteritoimiston 13 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa asianosainen tehdä valituksen lääninoikeudelle. Valitus on tehtävä viimeistään 7. päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Lääninoikeudelle osoitun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa rekisteritoimistolle edelleen lääninoikeuteen toimitettavaksi. Valitus on muutoin tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Lääninoikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja asianomaiselle rekisteritoimistolle. Jos päätös sisältää sen, että henkilö on otettava äänioikeusrekisteriin tai häntä koskevia tietoja on muutettava, lääninoikeuden on lisäksi viipymättä ilmoitettava päätöksestä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Mikäli lääninoikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on lisäksi viipymättä toimitettava päätös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittää sen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, lääninoikeuden on ilmoitettava tästä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Lääninoikeuden päätökseen äänioikeusrekisteriin ottamista koskevassa asiassa ei saa hakea valittamalla muutosta.

15 §

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että lääninoikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos henkilö on ilmeisen virheellisesti

13 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, väestörekisterikeskus voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä tällaisen merkinnän.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä lääninoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

16 §

Sen jälkeen kun äänioikeutettu on äänestänyt, äänioikeusrekisteriin merkitään, milloin ja missä äänestys- tai ennakkoäänestyspaikassa hän on äänestänyt. Merkinnän voivat tehdä asetuksella säädettävän ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija ja vaalilautakunta sekä kunnan keskusvaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunnan pyynnöstä rekisteritoimisto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä rekisteritoimisto. Merkinnän tekemisestä säädetään tarkemmin 6 ja 7 luvussa.

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

17 §

Ennakkoäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan ministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvässä ajoin ennen vaalipäivää. Oikeusministeriö voi määrätä, että kunnan keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Oikeusministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisessä muodossa.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole äänestäneet ennakkoäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa on otsikkotietoina kunta ja äänestysalue sekä

jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

18 §

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulokset. Tämän jälkeen väestörekisterikeskus hävittää rekisterissä olevat tiedot.

22 §

Oikeusministeriön on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, mitkä puolueet on merkitty puolerekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

24 §

Hakemus *valitsijayhdistyksen ehdokaslistan* julkaisemisesta on valitsijayhdistyksen asiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Hakemuksen voi antaa lautakunnalle myös 28 §:ssä tarkoitettu yhteislistan asiamies.

Hakemukseen on liitettävä perustamisasiakirja sekä erikseen kirjoitettu ehdotus ehdokaslistaksi, jossa on oltava ehdokkaasta 21 §:n 1 momentissa mainitut tiedot. Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan kuitenkin käyttää yleisesti tunnettua puhutellunimeä tai myös etunimeä lyhennettynä. Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Hakemukseen on lisäksi liitettävä ehdokkaan omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa valtuutetun toimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut toisen valitsijayhdistyksen tai puolueen ehdokkaaksi.

25 §

Hakemukseen on liitettävä ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaat on puolueen nimen alla lueteltava siinä järjestyksessä, mihin heidät 40 §:ssä tarkoitettua

ehdokaslistojen yhdistelmässä tulee asettaa. Tiedot ehdokkaista on ilmoitettava niin kuin 24 §:n 3 momentissa on säädetty. Hakemukseen on myös liitettävä puolueen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen jäseniä kunnassa, sekä vaaliasiamiehen valtuutus. Hakemukseen on lisäksi liitettävä kunkin ehdokkaaksi asetetun henkilön omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa valtuutetun toimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut toisen puolueen ehdokkaaksi eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

27 §

Yhteislistan, vaaliliiton tai vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaita saa olla enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä.

33 §

Kunnan keskusvaalilautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ja sen jälkeen 27., 24., 23. ja 2. päivänä ennen vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloinkin, milloin asiain käsittely sitä vaatii.

35 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää, esitellään ja tarkastetaan valmistavasti ehdokaslistojen julkaisemisesta koskevat hakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen ja ryhdytään ehkä tarpeellisten lisäselvitysten hankkimiseen. Ehdokkaiden nimet, yhteislistat, puolueiden ehdokaslistat ja vaaliliitot on saatettava äänioikeutettujen tietoon ilmoituksella, joka pannaan nähtäväksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa ja kunnan ilmoitustaululla.

36 §

Asiamiehillä, joille huomautuksia 35 §:n 4 momentin mukaisesti on esitetty, on oikeus viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 tehdä niistä johtuvat oikaisut. Saman ajan kuluessa asiamiehillä on oikeus tehdä ehdokkaan nimeä, ammattia tai tointa

koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, on puolueiden vaaliasiamiehillä oikeus antaa keskusvaalilautakunnalle yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

37 §

Kunnan keskusvaalilautakunta käsittelee 24. päivänä ennen vaalipäivää uudelleen määräaikana perille toimitetut vaaliasiakirjat ja tarkastaa niihin 36 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla mahdollisesti tehdyt oikaisut sekä tekee päätökset hakemusten sekä yhteislistaa ja vaaliliittoa koskevien ilmoitusten johdosta. Määräaikana perille toimitetut hakemukset sekä ilmoitukset yhteislistasta ja vaaliliitosta, joita vastaan huomautuksia ei ole esitetty, on hyväksyttävä.

38 §

Valitsijayhdistyksellä tai puolueella, jonka ilmoitusta yhteislistaan tai vaaliliittoon liittymistä ei ole hyväksytty, on oikeus saada ehdokkaansa poistetuksi ehdokaslistojen yhdistelmästä. Tätä koskeva ilmoitus valitsijayhdistyksen asiamiehen ja puolueen osalta sen vaaliasiamiehen on kirjallisesti tehtävä kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 23. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

39 §

Siinä kokouksessa, joka pidetään 23. päivänä ennen vaalipäivää, kunnan keskusvaalilautakunta tekee päätökset 36 §:n 2 momentissa ja 38 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten johdosta. Samassa kokouksessa lautakunta laatii 40 §:n 1 momentissa tarkoitetun ehdokaslistojen yhdistelmän.

40 §

Jos vaaleja varten hyväksytyjä ehdokkaita on enemmän kuin valittavia valtuutettuja, kunnan keskusvaalilautakunnan on laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä. Kaikki ehdokaslistat järjestetään samalle puolelle lehteä. Yhdistelmässä ei saa olla muuta kuin yhteinen otsake, josta käy selville, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu, sekä puolueiden nimet ja yhteislistojen nimitykset, jotka on merkittävä kunkin puolueen ja yhteislistan yläpuolelle, sekä kaikki ehdokkaat järjes-

tysnumeroineen. Ehdokaslistojen yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia. Puolueiden ehdokaslistojen ja yhteislistojen järjestys yhdistelmässä määräytyy keskusvaalilautakunnan suorittaman arvannon perusteella siten, että yhdistelmään merkitään ensin puolueet arvotussa järjestyksessä ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle ja niiden jälkeen yhteislistat niin ikään arvotussa järjestyksessä vasemmalta oikealle. Puolueiden järjestyksen määrittämiseksi arvotaan ensiksi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys ja sitten vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa. Jos kunnassa on ehdokkaita asettaneita puolueita, vaaliliittoja, valitsijayhdistyksiä tai yhteislistoja niin paljon, että niiden ryhmittely ehdokaslistojen yhdistelmässä vasemmalta oikealle oleellisesti häiritäisi yhdistelmän luettavuutta, keskusvaalilautakunta voi ryhmitellä puolueet, vaaliliitot, valitsijayhdistykset ja yhteislistat tai osan niistä yhdistelmään myös alekkain.

40 a §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen oikeusministeriön ylläpitämään valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin viipymättä merkitään ehdokkaista järjestysnumero ja 21 §:ssä tarkoitetut tiedot sekä henkilötunnus.

Milloin valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä annetaan tietoja muille kuin asianomaiselle ehdokkaalle tai tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle, on tiedoista jätettävä henkilötunnus pois. Tiedot annetaan maksutta asianomaiselle ehdokkaalle ja tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle.

Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot hävitetään, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

Oikeusministeriö antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä.

41 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee saattaa ehdokaslistojen yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeutettujen tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan ja lisäksi keskusvaalilautakunnan

kokoushuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella. Riittävä määrä yhdistelmiä on hyvissä ajoin ennen vaaleja toimitettava kunnanhallitukselle, vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kunnan alueella olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Niitä on myös pidettävä kunnan jäsenten saatavissa.

44 §

Vaalitoimitus on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Ilmoituksessa on mainittava vaaliaika ja äänestysalueiden äänestyspaikat.

51 §

Äänioikeutettu saa äänestää sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

53 §

Kunnallisvaaleissa äänestysliput leimataan samanlaisella vaalileimasimella kuin kansanedustajain vaaleissa.

54 §

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin, jos se on käytössä äänestysalueessa.

56 §

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

59 §

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa tai ympärivuorokautista hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka otettu rangaistuslaitokseen, joita tässä laissa sanotaan *laitoksiksi*, taikka joka vaali-

päivänä muusta syystä todennäköisesti on estynyt käyttämästä äänioikeuttaan sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, johon hän kuuluu, saa äänestää ennakolta niin kuin tässä luvussa säädetään.

60 §

Ennakkoäänestys tapahtuu asetuksella säädetävissä ennakkoäänestyspaikoissa ja 59 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa laitoksissa (*ennakkoäänestyspaikat*).

61 §

Äänestyksen järjestämisestä huolehtii asetuksella säädettävässä ennakkoäänestyspaikassa vaalitoimitsija sekä laitoksessa 5 §:ssä tarkoitettu vaalitoimikunta.

Vaalitoimitsijan määräämisestä säädetään asetuksella.

Tarvittaessa voidaan samaan ennakkoäänestyspaikkaan määrätä useampia vaalitoimitsijoita.

62 §

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan 5. päivänä ennen vaalipäivää.

Ennakkoäänestys asetuksella säädettävissä ennakkoäänestyspaikoissa voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakkoäänestys tapahtuu 62 §:ssä tarkoitettuina ajanjaksoina:

1) asetuksella säädettävässä ennakkoäänestyspaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin paikka on yleisöä varten avoinna, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 16:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisenä, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä; ja

2) laitoksessa, sen mukaan kuin vaalitoimikunta määrää, ennakkoäänestyksen lopettamispäivänä tai sitä edeltävänä päivänä sekä yhtenä muuna päivänä toimikunnan määrääminä aikoina.

64 §

Kunnan alueella olevat asetuksella säädettyvät ennakkoäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

66 §

Ennakkoäänestyksessä on käytettävä 46 a §:ssä tarkoitettua äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta, jotka valmistuttaa oikeusministeriö sekä 53 §:n 3 momentissa tarkoitettua vaalileimasinta.

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 9 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia.

67 §

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä äänestyslippuja, vaalikuoria, lähetekirjeitä ja lähetekuoria sekä 72 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luettelolomakkeita asetuksella säädettävien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimittavaksi vaalitoimikunnille.

70 §

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Lähetekirjeen tulee sisältää:

- 1) äänestäjän ilmoitus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen; ja
- 2) ilmoitus äänestäjän täydellisestä nimestä ja, milloin nimi on muutettu tai muuttunut, myös entisistä nimistä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta ja nykyisestä osoitteesta.

71 §

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu tai tettu vaalitoimitsijalle ja laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi sekä välittömästi sen jälkeen näiden nähden suljettava se vaalikuoreen. Vaalikuoreen ei saa tehdä merkin- töjä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tarkistaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu ja tekee rekisteriin merkinnän siitä,

että äänestäjä on äänestänyt. Sen jälkeen vaalitoimitsija tekee lähetekirjeeseen kuitausmerkinnän, josta ilmenee äänestyspaikka, äänestyksen toimittamisen ajankohta, äänestäjän henkilötunnus sekä äänestäjän sukunimen kolme ensimmäistä kirjainta. Äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoäänestyspaikassa, äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

72 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajan on lähetekirjeessä todistettava, että äänestys on tapahtunut 68—71 §:ssä säädetyin tavoin. Todistus on varustettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoituksella. Milloin lähetekirjeeseen ei tehdä 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuitausmerkintää, todistus on lisäksi päivättävä ja varustettava ilmoituksella ennakkoäänestyspaikasta tai, jos ennakkoäänestys on toimitettu laitoksessa, ilmoituksella kunnasta, jossa ennakkoäänestyspaikka on. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa. Oikeusministeriö pinnattaa lomakkeen luetteloa varten ja antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita luettelon laatimisesta.

74 §

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos ennakolta äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin taikka jos vaalikuori on avonainen tai siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä. Samoin on meneteltävä, jos lähetekirje, jossa ei ole 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuitausmerkintää, on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida pää-

tellä, kuka henkilö on äänestänyt. Huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, ja vaalikuori voidaan hyväksyä, merkitään äänioikeusrekisteriin, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä ja äänioikeusrekisteriin äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä lasketaan ja saadut luvut merkitään pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä varmassa tallessa.

74 a §

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa niin kuin tässä luvussa säädetään äänestää ennakolta kotonaan (*kotiäänestys*) siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikuntalaisa tarkoitetuksi kotikunnakseen. Muut äänioikeutetut eivät saa äänestää kotiäänestyksessä.

74 b §

Kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija, jona on tähän tehtävään 5 a §:n mukaan määrätty vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen. Vaalitoimikunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

74 c §

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö.

74 f §

Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ennen vaalipäivää ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalipäivää arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiäänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 1 momentissa, 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 71 §:n 1 ja 3 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 8 §:ssä tarkoitettun ilmoituskortin, on annettava vain 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu ilmoitus.

75 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan kello 12, ryhdyttävä tarkastamaan ennakoäänestyksessä annettuja 74 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Mitättöminä huomioon ottamatta jätettävät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

82 §

Valtuutetuille valitaan varavaltuutetut siten kuin kuntalain 11 §:ssä säädetään.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varajäseniä kuntalain 11 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi edellä tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, jää varavaltuutettujen määrä vajaaksi.

85 §

Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen.

97 §

Milloin on määrätty toimitettavaksi uudet vaalit tai vaalien toittamista varten uusi aika, ennakoäänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Asetuksella säädettävissä ennakoäänestyspaikoissa ei ennakoäänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

100 §

Oikeusministeriö vastaa:

1) äänioikeusrekisterin ja valtakunnallisen ehdokasrekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien kustannuksista;

2) ilmoituskorttien, äänestyslippujen, vaalileimasinten, vaaliluetteloiden, vaaliurnien, sinetöimisvälineiden sekä 57, 66 ja 67 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen valmistamis- ja lähettämiskustannuksista; ja

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

3) asetuksella säädettävien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden menoista.

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja 74 b §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijoiden muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista menoista.

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Jos kunnallisvaalit tai neuvoa-antava kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1649

Laki**neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetun lain (656/90) 1, 4 ja 8 §, 16 §:n 2 momentti sekä 18 § seuraavasti:

1 §

Tämä laki koskee menettelyä, jota noudetaan kuntalain (365/95) 30 §:ssä tarkoitetuissa neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä.

4 §

Kuntalain 31 §:ssä tarkoitettussa kansanäänestyksen toimittamista tarkoittavassa kunnan asukkaiden aloitteessa on yksilöitävä asia, josta kansanäänestys halutaan toimitettavaksi. Aloitteen tekijöiden on aloitteessa vakuutettava, että he ovat äänestysoikeutettuja kunnan asukkaita. Aloitteen tekijöiden omakätisten allekirjoitusten alle on selvästi merkittävä heidän nimensä, ammattinsa tai toimensa ja osoitteensa.

8 §

Kansanäänestystä varten kunnan keskusvaalilautakunta perustaa äänestysoikeutettuja henkilöistä äänestysoikeusrekisterin, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä äänioikeusrekisteristä säädetään kunnallisvaalilain 7 §:ssä.

Kunnanhallituksen on viimeistään 55. päivänä ennen äänestyspäivää ilmoitettava väestörekisterikeskukselle kansanäänestyksen toimittamisesta ja siitä, haluaako se äänestysoikeusrekisteriin otettavat tiedot käyttöönsä konekielisessä muodossa vai paperitulosteina. Paperitulosteista on soveltuvin osin voi-

massa, mitä kunnallisvaalilain 17 §:ssä säädetään vaaliluetteloista.

Väestörekisterikeskuksen on viimeistään 30. päivänä ennen äänestyspäivää toimitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle äänestysoikeusrekisteriin otettavat tiedot.

16 §

Kansanäänestyksessä käytetään kunnan keskusvaalilautakunnille ja vaalilautakunnille kunnallisvaalilain 100 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla hankittuja sinetöimisvälineitä.

18 §

Kansanäänestyksessä on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvin osin noudatettava, mitä kunnallisvaalilain 4 §:n 3 momentissa, 6 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa, 15 §:n 1 ja 2 momentissa, 17 §:n 3 momentissa, 45, 46, 47—51, 53 ja 54 §:ssä, 56 §:n 1—4 momentissa, 57 ja 58 §:ssä, 70 §:n 2 momentissa, 74 §:ssä, 75 §:n 1 momentissa, 76, 84 ja 87 §:ssä, 88 §:n 3 momentissa sekä 89, 95 ja 99 §:ssä säädetään. Mitä kunnallisvaalilain 95 §:ssä säädetään, ei kuitenkaan koske määräaika, joka 10 §:n 2 momentissa säädetään kirjeäänestysasiakirjojen palauttamiselle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

HE 175/95
PeVM 4/95
EV 161/95

Jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1650

Laki kotikuntalain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä maaliskuuta 1994 annetun kotikuntalain (201/94) 1 §:n 1 ja 2 momentti, 2 luvun otsikko, 9 §, 4 luvun otsikko, 16 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti ja 19 §:n 2 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 6 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnan määräytymisestä.

Tämän lain mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta merkitään väestötietolaissa (507/93) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmään voidaan merkitä myös henkilön ilmoittama tilapäinen asuinpaikka.

2 luku

Kotikunnan ja väestökirjanpitokunnan määräytyminen

6 a §

Väestökirjanpitokunta

Ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta on se kunta, joka viimeksi oli hänen kotikuntansa Suomessa.

Jos Suomen kansalaisella ei ole ollut kotikuntaa Suomessa, hänen väestökirjanpitokuntansa määräytyy äidin, isän tai puolison kotikunnan taikka väestökirjanpitokunnan mukaan mainitussa järjestyksessä. Väestökir-

janpitokunta on se kunta, joka hänen saadessaan Suomen kansalaisuuden oli hänen vanhempansa tai puolisonsa kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Jos vanhemmilla tai puolisoilla ei ollut tällöin kotikuntaa eikä väestökirjanpitokuntaa Suomessa, väestökirjanpitokunta on Helsinki.

9 §

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä

Kun 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tullut rekisteritoimistolle, sen on välittömästi tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä henkilön kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta taikka merkittävä Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella. Merkintää ei kuitenkaan saa tehdä, jos ilmoitus on ilmeisesti tosiasioiden vastainen, puutteellinen tai muuten sellainen, ettei merkintää voida sen perusteella luotettavasti tehdä. Jos henkilöllä ei ole asuntoa, merkitään hänet väestötietojärjestelmään kunnassa vailla vakinaista asuntoa olevaksi.

Jos rekisteritoimisto on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttumista koskevan tiedon taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos

on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana.

Merkintä väestökirjanpitokunnasta 6 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehdään, kun henkilön tiedot merkitään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään.

4 luku

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjaus

16 §

Asiavirheen korjaus

Jos 9 ja 10 §:n nojalla tehty kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa taikka väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka väärään lain soveltamiseen, voi se rekisteritoimisto, jonka toimialueella henkilön kotikunta tai väestökirjanpitokunta on, omasta aloitteestaan tai henkilön vaatimuksesta korjata virheen. Ennen kuin rekisteritoimisto tekee virheen korjauksen omasta aloitteestaan, sen on varattava asianomaiselle henkilölle tilaisuus antaa määräajassa selvitys asiasta. Määräajan laiminlyöminen ei esteenä virheen korjaukselle.

17 §

Kirjoitusvirheen korjaus

Jos 9 ja 10 §:n nojalla tehdyssä kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa taikka väestökirjanpitokuntaa koskevassa merkinnässä on ilmeinen kirjoitusvirhe, on sen rekisteritoimiston, jonka toimialueella henkilön kotikunta taikka väestökirjanpitokunta on, omas-

ta aloitteestaan tai henkilön vaatimuksesta korjattava se.

18 §

Muutoksenhaku rekisteritoimiston ratkaisuun

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta rekisteritoimiston ratkaisuun uhkasakkoa, ilmoitusrikemaksun määräämistä sekä kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjausta koskevassa asiassa valittamalla siitä sille lääninoikeudelle, jonka tuomiopiirissä ratkaisun tehnyt rekisteritoimisto sijaitsee, siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

19 §

Muutoksenhaku lääninoikeuden päätökseen

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevalta osalta ei lääninoikeuden päätökseen kuitenkin saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ulkomailla tämän lain voimaan tullessa vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnaksi on katsottava ennen lain voimaantuloa väestötietojärjestelmään vaalipiirin vaaliluettelon laatimista varten merkitty kunta.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1651

Laki**tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (701/93) 6 §:n 1 momentin 10 kohta,
muutetaan 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 ja 3 momentti, 6 §:n 1 momentin 6, 19 ja 20 kohta, 7 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta ja 8 §:n 1 momentti sekä
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 2 päivänä elokuuta 1994 annetulla lailla (714/94), uusi 6 a, 6 b, 15 a—15 c sekä 21 kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tuomioistuimen, haastemiehen sekä kaupunginviskaalin ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään maksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Ahvenanmaan hallinto-tuomioistuimessa peritään maksuja samojen perusteiden mukaisesti kuin lääninoikeudessa.

2 §

Maksulajit

Käsittelymaksuja ovat *oikeudenkäyntimaksu*, *hakemusmaksu* ja *toimitusmaksu*. Käsittelymaksua peritään asianosaiselta korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös asiassa annettavasta ratkaisun tai välipäätöksen sisältävästä toimituskirjasta, joka voi olla pöytäkirjanote, päätös, jäljennös päätöksestä, tuomio, jäljennös tuomiosta, todistus tai muu toimituskirja. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös muusta asian käsittelyyn liittyvästä viranomaisen toimenpiteestä, jollei siitä lailla tai asetuk-

sella säädetä perittäväksi eri maksua tai kustannusten korvausta.

3 §

Oikeudenkäyntimaksu

Riita-, rikos-, alistus- ja muutoksenhakuasian, ylimääräistä muutoksenhakua koskevan asian sekä lääninoikeudessa ja vesioikeudessa myös muun lainkäyttöasian käsittelystä peritään *oikeudenkäyntimaksua* seuraavasti:

Tuomioistuin	mk
korkein oikeus	
— rikosasia	500
— muu asia	1 000
korkein hallinto-oikeus	1 000
hovioikeus	
— rikosasia	400
— muu asia	800
lääninoikeus	400
käräjäoikeus	
— rikosasia	350

HE 108/95
 LaVM 11/95
 EV 129/95

— riita-asia, jonka käsittely päättyy	
— kirjallisessa valmistelussa	350
— suullisessa valmistelussa	500
— suullisen valmistelun yhteydessä pidettävässä pääkäsittelyssä	650
— erillisessä pääkäsittelyssä	800
maaoikeus	800
vesiylioikeus	
— rikosasia	450
— muu asia	900
vesioikeus	
— hakemusasia, jos asian käsittelyyn sisältyy katselmustoimitus tai kysymyksessä on lopputarkastus	2 000
— rikosasia ja valitusasia	400
— muu asia	800
markkinatuomioistuimien	1 000
työtuomioistuimien	1 000

Jos asian käsittely päättyy käräjäoikeudessa haastetta antamatta muulla kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:ssä tai oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain (650/73) 13 §:ssä tarkoitettulla perusteella, asiassa ei peritä 1 momentissa säädettyä maksua. Jos asia muussa tuomioistuimessa jää sillensä, tai raukeaa taikka jää tutkimatta, oikeudenkäyntimaksua ei asianomaisessa tuomioistuimessa peritä. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä myöskään, jos ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään tai asia aineellisia kysymyksiä osaksikaan ratkaisematta palautetaan alemman viranomaisen käsiteltäväksi tai siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle.

6 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

6) virallisen syyttäjän ajamissa rikosasioissa ensimmäisessä tuomioistuinnasteessa;

6 a) rikosasian käsittelystä muutoksenhaku-tuomioistuimessa, jos alemman tuomioistuimen ratkaisua muutetaan muutoksenhakijan eduksi;

6 b) kurinpitoasioissa;

15 a) aravalain (1189/93), aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksilunastamisesta annetun lain (1190/93), mustalaisväestön asunto-olojen parantamisesta annetun lain (713/75), vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain

(867/80), omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/93) eikä asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/93) mukaisissa asioissa läänioikeudessa;

15 b) siviilipalveluslain (1723/91) mukaisissa asioissa, lukuun ottamatta rikosasioita, joissa maksut peritään, jollei 6 ja 6 a kohdasta muuta johdu;

15 c) luopumiseläkelain (16/74) eikä maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisissa asioissa;

19) täytäntöönpanon kieltoa tai keskeyttämistä koskevissa asioissa;

20) asioissa, joiden käsittely tuomioistuimessa muualla laissa säädetään maksuttomaksi; eikä

21) 10 §:n mukaisessa muutoksenhakuasiassa.

7 §

Maksuvelvollisuudesta vapaat

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

1) oikeusministeriön hallinnonalan viranomaiset sekä poliisi-, esitutkinta-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset;

3) valtion ja kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaiset näiden hoitaessa laissa säädettyä valvontatehtävää sekä valtion ja kunnan viranomaiset näiden hoitaessa vesilaissa (264/61) säädettyä valvontatehtävää;

8 §

Maksujen perintä

Maksut peritään suoritteen valmistumisen jälkeen, jollei muuta ole säädetty. Asetuksella voidaan säätää ajasta, jonka kuluessa maksu on suoritettava, sekä ennakkomaksujen perimisestä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1996.

Sellaisen asian käsittelystä, joka on tullut asianomaisessa viranomaisessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, peritään käsittelymaksu enintään sen suuruisena kuin siitä pe-

rittävä maksu olisi ollut ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Vastaavasti peritään maksua ennen lain voimaantuloa tilatuista toimituskirjoista.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1652

L a k i
oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa 10 päivänä elokuuta 1973 annetun lain (650/73) 11 a ja 35 §,
näistä 11 a § sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1973 annetussa laissa (976/73), sekä
muutetaan 34 § seuraavasti:

34 §

Tuomioistuimissa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultaviksi kutsuUILta heille annettavista toimituskirjoista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1996.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

N:o 1653

Laki

maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 27 §:n 2 momentin kumoamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Täten kumotaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (87/73) 27 §:n 2 momentti.	Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1996.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

HE 108/95
LaVM 11/95
EV 129/95

N:o 1639—1653, 5 arkkia

PÄÄTOIMITTAJA TIMO LEPISTÖ
PAINATUSKESKUS OY, HELSINKI 1995